

LBRIS

We know
books

Alejandro Palomas

O MAMĂ

Traducere din limba spaniolă
IULIANA POTCOAVĂ

Cuprins

Cartea întâi	11
Cartea a doua	95
Cartea a treia	179
Cartea a patra	269
Mulțumiri	287

LBRIS

We know
books

Cartea întâi
Câteva lumini și multe umbre

„Nu poți să-ți afli pacea dacă te ferești de viață, Leonard!”

Virginia Woolf, în filmul *The Hours* (*Orele*),
realizat după romanul cu același titlu
al lui Michael Cunningham

Unu

Mama îmi spusese că florile avea să le cumpere ea însăși, dar, cu atâta agitație, uitase să treacă pe la florărie în după-amiaza aceea, așa că am rămas fără. Acum, stând alături de mine, numără boabe de strugure¹. Le desprinde cu grijă de pe ciorchine, în timp ce ascultă postul de radio, care emite din cele trei aparate aflate în micul apartament: tranzistorul aflat pe blatul de lucru din bucătărie, cel pe care l-a lăsat deschis în camera ei, și, în final, cel pe care îl are instalat în baie și pe care îl închide doar rareori. Așezate la masa din sufragerie, ea numără boabele de strugure, iar eu împăturesc șervețelele roșii, cu desene de Crăciun, în vreme ce în cuptor se răcește crema de sparanghel și o friptură care se bănuiește că ar trebui să fie de curcan, dar care seamănă cu altceva.

De cealaltă parte a ușii din sticlă, s-a lăsat noaptea. Pe podea, lângă canapea, doarme încolăcit Max. Stă cu capul pe o baltă

¹ Potrivit tradiției spaniole, consumul, în noaptea de Anul Nou, a douăsprezece boabe de strugure duce la un an plin de noroc și prosperitate. În unele zone, se crede că alungă vrăjitoarele și răul, în general. Există două locuri principale unde oamenii se adună pentru a mânca strugurii: acasă, cu familia, după cina de revelion, sau în piețele principale, Puerta del Sol, din Madrid, fiind o zonă faimoasă unde se dă curs acestei tradiții. (n.tr.)

mică de salivă și dă din lăbuțe în somn. Shirley, cățelușa mamei, doarme lângă el în coș, acoperită cu păturica ei în carouri.

Barcelona. Astăzi este 31 decembrie.

– Vom fi cinci, spune mama. Asta fără s-o mai socotim pe Olga, desigur! Olga este iubita Emmei, sau „anexa“, după cum îi spune Silvia atunci când Emma nu este de față, așa că mama o socotește întotdeauna separat. Și nu o face din dispreț. Doar numără, cum numără orice mamă: ai mei de-o parte, ceilalți, de alta. Aici, cei care sunt sânge din sângele meu, acolo, cei care nu sunt. Chiar dacă unchiul Eduardo va ajunge ceva mai târziu, fiindcă avionul lui nu sosește la timp – lămurește ea, alegând douăsprezece boabe de strugure și punându-le în primul castro-nel. Apoi numără mai departe. Văzând că nu spun nimic, se oprește și se uită la mine: S-a întâmplat ceva?

Dau din cap în semn că nu. Mama este neliniștită și surescitată. S-a comportat așa vreme de câteva săptămâni, până a fost sigură că, în noaptea asta, vom fi cu toții. În final, după atâtea tentative eșuate, cei care suntem de același sânge cu ea ne vom așeza la masă, vom sărbători sfârșitul anului și vom închina un pahar împreună. Pentru ea este o zi importantă și nu ascunde asta, întrucât nu știe s-o facă. De când a divorțat de tata, întotdeauna s-a întâmplat ceva, ceva n-a mers cum trebuie și cina din noaptea de Anul Nou n-a fost completă. La primul Crăciun, Emma a rămas blocată aproape o lună în Argentina, deoarece compania aeriană cu care călătorea a dat faliment, suspendându-și zborurile și lăsându-i baltă pe toți. Ulterior, cel care a lipsit a fost unchiul Eduardo: cu un an înainte, se hotărâse să meargă să locuiască la Lisabona și, în zilele acelea, aștepta să primească vreo două containere pline cu mobilă care, din câte se părea, se rătăciseră pe drum și care, până la urmă, apăruseră la Tanger. Iar anul trecut, ne venise rândul lui Max și mie. În data de 31, la prânz, pe când mă jucam cu el în parc, mingea lui s-a lovit de un

copac și a ajuns, de una singură, în stradă. Max a făcut ceea ce, până atunci, nu făcuse niciodată: s-a aruncat în goană după minge, ca și cum de ea ar fi depins întreaga lui viață. Dar, ieșind în stradă, a fost lovit de un 4x4. Ne-am petrecut toată noaptea la Urgență, la Facultatea de Medicină Veterinară. El scăpat nevătămat, ca prin minune, dar a trebuit ținut sub observație; eu, cu două fiole de trankimazin¹ în venă, culcat pe o targă între Max și un shar pei, cu o figură de Buddha îmbufnat, și care urla întruna pentru că, aparent, avea nu știu ce în intestine, așa că, pentru mama, cina a fost, din nou, o mare cu lumini puține și numeroase umbre.

Aceasta este, în sfârșit, noaptea mamei, și ea dansează fără oprire, încă de la șase dimineața, și este atât de emoționată încât, pe lângă neliniști, stângăcia care o caracterizează și vederea ei slabă duc la un record de pagube suplimentare, strânse morman lângă coșul de gunoi.

– Te rog, Fer, scoate astea înainte să vină Silvia! mă imploră ea cu o figură îngrijorată, înainte de a se așeza la masă, ca să se ocupe de struguri. Știi cât de tare se supără sora ta dacă sparg ceva, adaugă în timp ce privește cu părere de rău la sacoșa în care sunt, toate ajunse țandări, veioza de porțelan, trei farfurii, două rame de fotografii, o carafă de apă și un ceainic, presupus a fi chinezesc, care, până atunci, fusese cel mai prețios obiect din colecția sa de monstruozițată în miniatură, cadou din partea unui ziar pe care refuză să-l citească, dar pe care îl cumpără „pentru daruri“.

Acum se uită la mine din cealaltă parte a mesei și, pe dată, în ochii ei se întrevește atâta speranță abia stăpânită, atâta dorință ca

¹ Medicament care conține, ca principiu activ, alprazolam. Este un medicament anxiolitic, cu acțiune de scurtă durată, din clasa benzodiazepinelor. Este, de cele mai multe ori, utilizat pentru tratamentul tulburărilor anxios-depresive, dar și pentru prevenirea atacurilor de panică. (n.tr.)

noaptea să fie un succes și să ne aibă pe toți aici, încât, cu toată ziua pe care mi-a dăruit-o, mă împotrivesc dorinței de a o îmbrățișa și de a-i spune să nu-și facă griji, că totul va fi bine.

– Crezi că o să le placă? întrebă ea, pentru a nu știu câta oară, întorcând ochii către cuptor. Treaba e că... mă gândeam că poate că e prea puțină mâncare. Chiar dacă, bineînțeles, mai sunt și cele două salate, iar unchiul Eduardo sigur va veni cu ceva de la Duty Free. Și, în plus, mai sunt și nugalele pe care le-a adus Silvia în ziua de Crăciun și...

– Liniștește-te, mamă, o opresc eu cu blândețe. Avem mâncare cât să mai și rămână.

În ultimele trei ore, am avut discuția asta de cel puțin zece ori. O să ajungă mâncarea? O să fie suficientă? O să le placă? Nu e prea cald? N-ar fi bine să mai reducem puțin căldura? Să aprindem lumânările, ori să așteptăm să vină și ei? Și aperitivul? Ah! Fără aperitiv? Crezi că?... Întrebări... Mama lansează întrebările ca și cum ar trece în revistă ingredientele unei rețete care nu permite prea multe retușuri, întrucât ceasul arată o anumită oră și, în vremea asta, toți ar trebui să fie pe drum. Întrebările ei ascund altele, de o profunzime diferită, aflate dedesubt și care sunt cele care o țin în starea aceasta, suferind în avans, între neliniște și o emoție aproape copilărească, pe care n-a învățat să și-o țină sub control cu toată trecerea anilor: sunt acele întrebări care o chinuie și pe care nici ea, nici vreunul dintre noi nu le poate rezolva cu anticipație, pentru că unele familii așa sunt – așa suntem –, așa de intense, așa de imprevizibile și de impetuoase; sunt acele întrebări care, dacă mama ar îndrăzni să le dea glas, ar suna astfel: „Tu crezi că Silvia o să se poarte frumos și n-o să se ia la hartă cu Olga? Și că n-o să înceapă să vorbească despre politică și să dea vina pe bănci sau pe tatăl tău și că vom avea o sărbătoare liniștită? Și că unchiul Eduardo n-o să ne povestească vreo istorioară din călătoriile acelea mizerabile ale lui, care pe Olga o fac

să... să...? Și spune-mi că n-o să se arate niciun vecin din preajmă, ca acum doi ani, când a apărut domnul Samuel, cel de la 1C, cu amărâta aceea de mulatră cubaneză, pe jumătate dezbrăcată, întrebând dacă aveam vreo sticlă de rom, iar cubaneza s-a întors apoi, pentru că voia să stea cu noi și... vai, băiatul meu, spune-mi că nu!“

Treaba e că, deși de când tata nu mai este s-au desfăcut multe noduri și multă tensiune, cu care, din fericire, nu mai trebuie să ne înfruntăm, iar cina din noaptea de Anul Nou s-a liniștit mult, sfârșitul anului este o sărbătoare care pe noi, cei din familia asta, ne sufocă. De asta ajungem la noaptea asta încordați, hotărâți, fiecare din colțul său de viață, să corectăm, pe cât posibil, intensitatea anului precedent și să petrecem o noapte plăcută, sporovăind liniștiți despre tot felul de nimicuri și să împărțim un simț al umorului în care ne recunoaștem cu toții și care ne unește familia, care ne face să vedem mai bine că suntem uniți.

Iar, până acum, tentativele au eșuat de fiecare dată.

La asta trebuie adăugat faptul că, de câteva săptămâni încoace, ceva pare s-o fi pus în gardă pe mama. Este neliniștită, îngrijorată. Fără să știe, presimte lucruri care îi sunt străine, adevăruri care încă nu s-au profilat. Lumini și umbre. Este stângace. Face mai mult zgomot.

Nu-și închipuie că poate are motive ca să fie așa. Motive pe care nu le cunoaște.

Încă.

– Nu, nu s-a întâmplat nimic, răspund eu, încercând să uit ultima cină la care am fost cu toții și la care unchiul Eduardo a vrut să ne surprindă cu un „dar cât toate zilele“ (așa l-a anunțat el, bătând cu o linguriță în cupa de șampanie cu atâta înverșunare, încât cupa s-a făcut fărâme după cea de-a treia lovitură, împrăștiind cioburi pe fața de masă). Darul cu pricina au fost niște dosare

colorate, care conțineau informații detaliate despre felul în care puteam ajunge asociați la Dignitas, societatea aceea formată din elvețieni care îi ajutau pe oameni să se sinucidă. La dosar, adăugase o copie a formularului de întocmire a testamentului de viață. Olga, o catolică ferventă, s-a făcut verde la față; și Emma a început să plângă, așa cum plânge ea, fără zgomot, fiindcă tocmai ce-i murise cățelușa, Lua, și, brusc, s-a simțit vinovată, nu-mi mai aduc aminte acum de ce. Apoi cei mai în vârstă au băut un pic prea mult și unchiul Eduardo a căzut pe scări – mama locuiește la etajul întâi – și a trebuit să chemăm o ambulanță. În drum spre spital, a fluturat întruna în aer copia testamentului care-i aparținea în timp ce striga la infirmier, rostind cuvintele ca un bătrân bețiv: „Sunteți niște asasini și niște gânganii, dar cu mine n-o să vă meargă! Niște diavoli, ba chiar mai rău de-atât!”

Da, și dacă o lăsăm pe Olga laoparte, tot mai rămânem cinci. Două generații de frați: aceea a mamei – unchiul Eduardo și cu ea – și aceea a mea – Silvia, Emma și cu mine –, la fel ca două șine paralele, trecând prin timp, separate în noaptea aceasta prin masă, prin farfurii, prin pahare și prin interpretările multiple ale istoriei noastre comune.

Fără tata. Fără bunici.

Ei au murit. El a plecat. Cu toții sunt absenți.

Iar eu sunt aici, numărând boabe de struguri cu mama, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, temându-mă – la fel ca ea – de ceea ce ar putea să ne rezerve noaptea la această masă așezată pentru șapte persoane. „Să iasă totul bine, să iasă totul bine!”, ghicesc că se roagă în tăcere, în timp ce îmi amintesc pe dată mărturisirea pe care mi-a făcut-o Silvia, în urmă cu numai patruzeci și opt de ore, și a cărei greutate o simt de atunci pe umeri, ca pe o a doua piele.

Iar pe radarul meu personal palpită, de vreo câteva ore, o luminiță roșie, pe care o știu bine. Este o luminiță care pâlpâie

din ce în ce mai clară, pe ecranul dreptunghiular al minții mele, roșie pe fond alb, precum șervețelele pe care le împățuresc acum.

Pe o latură a mesei, mama trage adânc aer în piept, apoi îl suflă încetișor pe nas. De pe latura mea, o privesc și o simt aproape. Mama este o parte din mine, din ceea ce prețuiesc, dar nu-mi place să port cu mine. „Reprezintă multe lucruri. Uneori, chiar prea multe”, gândesc eu în timp ce continuăm să așezăm masa, iar la radio cineva râde. Se discută despre struguri, despre anii precedenți și despre lucruri care nu interesează pe nimeni. Locuri comune. Lipsite de conținut. Zgomot de fond din noaptea de Crăciun.

A mai rămas puțin.

Ar trebui să fie undeva, foarte aproape.

Mama se uită, din nou, spre bucătărie și strânge ușor din ochi. Sunt prea multe lumini aprinse și fotofobia – a ei – nu iartă. Un handicap de șaiszeci și patru la sută; asta este mama – printre multe alte lucruri –, chiar dacă la ONCE¹ n-au admis-o atunci când s-a prezentat, pentru că ne-au spus că fotofobia nu putea fi cuprinsă în certificat și ei nu acceptau decât persoane cu un handicap vizual de cel puțin șaiszeci și cinci la sută. Când am ieșit de la consultația de la doctorul care o evaluase (un individ infam, cu dinții înnegriți și cu o cocoasă ca o colină din Țara Galilor, care, când am intrat, nici măcar nu s-a ridicat în picioare, ca să ne salute, și care nu s-a uitat la mama nici măcar pentru o clipă), ne-am așezat pe o terasă, ca să bem ceva. Era în august și căldura era cumplită. Mama era absentă, savurându-și berea ca o fetiță. Asfaltul ardea. La fel și aerul.

– Bine, a spus ea, în final, cu buza de sus acoperită de spumă și cu un surâs fericit, care anunța una dintre acele izbucniri pe care Silvia nu știe cum să le califice și pe care unchiul Eduardo,

¹ Fundația ONCE, pentru Cooperarea și Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități, a luat naștere în februarie 1988 și a devenit un instrument de cooperare și solidaritate al nevăzătorilor spanioli cu alte grupuri de persoane cu dizabilități pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață. (n.tr.)

din dorința lui de a părea tânăr și la curent cu toate, le categorisește drept „de speriat“. Vezi că nu sunt chiar așa de grav.

Am privit-o.

– Nu, am spus, strângând din dinți. Ai avut un an minunat, așa e. Doar că ți-au scos de pe spate două melanoame, nu vezi la un metru în fața ochilor și stai într-o locuință socială pentru persoane de peste șaiszeci și cinci de ani, cu o cățelușă minusculă, care mănâncă șervețele de hârtie folosite, și cu o vecină, pe care o cheamă Eugenia, care vinde produse Tupperware¹ din străinătate și aruncă gunoiul în container direct de la fereastră. Ești admirabilă, mamă! Toți suntem admirabili. De fapt, suntem Familia Admirabilă. Mă mir cum de nu ne-au sunat de la emisiunea *Informe Semanal*, pentru ediția specială de vară.

Și-a încrețit puțin nasul, apoi a luat o sorbitură bună de bere.

– Hai, că prea exagerezi, băiete! a răspuns ea dând din cap. Ești furios la culme. Îmi dau eu bine seama. Și, dându-și ochii peste cap, a adăugat: Este un curent care vibrează și pe care îl simt aici, a încheiat, punându-și degetele pe stern.

Da, eram furios la culme. Chiar rău de tot. Împotriva medicului cocoșat de la orbi, împotriva căldurii de infern și chiar împotriva mea, fiindcă nu eram în stare să iau lucrurile în glumă și cu nepăsare, așa ca mama. „Ar trebui să mă apuc din nou de fumat“, m-am gândit într-o izbucnire de temperament, în timp ce o priveam cum își înmoaie din nou buzele în spumă, cu o expresie fericită. N-am putut să mă abțin să n-o atac din nou:

– Rămâne de văzut. De când ai aflat că nu ai decât un handicap de șaiszeci și patru la sută, ai devenit foarte atentă, mamă!

¹ Tupperware este o linie americană, care include produse pentru preparare, depozitare și servire în bucătărie și casă. (n.tr.)

– Hi, hi, hi! Chicotitul ei s-a transformat în tuse, iar tusea a împrăștiat stropi de spumă pe toată masa. Când a vrut să ia un șervețel, ca să-i șteargă, mâna ei a măturat tot ce a întâlnit în cale, iar sticla, lovită, a sărit pe trotuar, rostogolindu-se către canalizare. Doi tineri, plini de tatuaje, care stăteau așezați pe spătarul unei bănci, schimbând între ei niște chestii care nu erau cartonașe de colecție și ascultând o muzică rap, la un telefon dintr-acelea care se vând la „paquis”¹, au început să aplaude.

– Ce maimuțoi! a spus mama, salutându-i cu mâna. Ei i-au zâmbit. Printre dinții celui din stânga au strălucit câțiva imbrăcați în aur și un brilliant. Cel din dreapta și-a pus în gură un „joint” și a tras din el un fum, care cred că i-a carbonizat jumătate din creier. Vezi că nu sunt chiar atât de grav?

Nu m-am putut abține să nu surâd. În momentul acela, i-a sunat mobilul, un fel de chestie cu un ecran fosforescent și niște taste cât niște farfurioare, pe care i-l adusese unchiul Eduardo din Hong Kong și din care, de fiecare dată când o suna cineva, țâșnea vocea unei chinezoaice care declama, răcnind din toate puterile, o pagină întregă din *Yi-Ching*².

– Eduardo! a strigat mama când, până la urmă, a putut răspunde și chinezoaica a încetat să mai psalmodieze, cu vocea ei metalică. Da, da, da! Sunt aici, cu Fer, pe o terasă. Da. Nu. Ah! Ce bine! Nu, nu mi-au dat pensia de invaliditate fiindcă mi-a lipsit un punct. Ce e fantastic? Da, știam eu. Sunt admirabilă. E clar. Da, sărbătorim la o bere. Ah, nu știi ce tare m-am enervat

¹ Cuvântul „paquis” se folosește ca diminutiv pentru pakistanez. În Spania, sunt des întâlnite magazine la colț de stradă, cu vânzători pakistanezi, unde se vând, în general, fructe, legume, dar și diverse lucruri utile care le-ar putea aduce profit (Aprozar)

² *Yi-Ching* sau *Cartea Prefacerilor* este unul dintre cele mai vechi texte clasice chinezești. Cartea conține un sistem de divinație complex, comparabil cu geomanția, folosit și în ziua de azi în culturile vestice și în Asia de Est.

Eduardo! Îți închipui că mă pun la unul din chioșcurile alea, cu un câine alături, să vând lozuri din alea pe care le răcăi cu unghia? Că tot îmi place mie să joc la loto!

Când a închis, și-a pus telefonul în teaca din piele roz, cu desenul lui SpongeBob Pantaloni Pătrați, și s-a uitat la mine.

– Ai pățit ceva?

Am vrut să spun că da, că pățisem ceva, că venisem până aici, pe căldura aceea care topea palmierii, într-o zi de 17 august, căutând ceva și că acel ceva era un ajutor cu care să se poată descurca mai bine în viață; că răspunsul corect ar fi fost „da, doamnă, vă putem da pensia” și că acela greșit era „nu, doamnă, nu vă putem da pensia”, însă am văzut că era atât de entuziasmată și atât de fericită, apărându-și ochii cu mâna ca să poată vedea ceva și cu figura aceea absolut nevinovată, încât răspunsul meu a fost:

– Cât de mult aș vrea să-mi placă berea!

A strâmbat puțin din buze și a oftat.

– Mmm... Totul e să încerci, băiatul meu! A băut câteva guri, în timp ce, dinspre banca pe care stăteau adolescenții, venea spre noi un nor toxic de „iarbă”, care mi-a umplut ochii de lacrimi, dar pe care mama nici măcar nu l-a observat. Mie, la început, vreau să spun acum multă vreme, nu-mi plăcea, nici măcar s-o fi văzut în ochi. Îmi făcea greață... dar acum, vezi și tu. A mai luat o înghițitură bună și a încheiat cu: Auzi, poate că ar fi mai bine să îi ceri lui Ingrid să-ți facă reiki.¹ Oricum, dacă lucrează cu alcoolici sau cu animale, la fel de bine ar putea lucra și cu abstenenți.

Am înghițit în sec. Ingrid este o prietenă a mamei, suedeză. Are cincizeci de ani și, pe lângă că lucrează la un operator de turism pentru călătorii de aventură în fostele republici sovietice, mai este și îndrăgostită de Arundel, un puști cu douăzeci și cinci

¹ Reiki este un sistem terapie energetică în care nu se folosește energia personală a terapeutului, ci „energia universală” (rei = spirit, universal; ki = energie). (n. tr.)